

Lahti

Talousarvio 2026

Taloussuunnitelma 2026–2028

Sivistyslautakunta 9.9.2025

Sisällys

1. Sivistyksen palvelualue	3
1.1. Sivistyksen yhteiset	4
1.2. Varhaiskasvatuspalvelut, perusopetuspalvelut, nuorisopalvelut, kirjasto- ja tietopalvelut yhteensä.....	5
1.3. Wellamo-opisto.....	8
LIITE 1: Toiminnan tunnusluvut.....	10
LIITE 2: Investointiosa	11

1. Sivistyksen palvelualue

Tuloslaskelma	TP 2024*	KS+LTA:t 2025*	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatulot	15 644 552	14 172 200	14 858 600	14 913 700	14 949 900
Myyntitulot	5 161 209	4 976 200	6 132 200	6 146 700	6 161 200
Maksutulot	3 784 131	3 093 700	3 692 500	3 729 500	3 767 000
Tuet ja avustukset	6 285 683	5 736 200	4 685 100	4 685 100	4 685 100
Muut toimintatulot	413 528	366 100	348 800	352 400	336 600
Toimintamenot	-232 200 754	-244 967 800	-244 942 300	-248 930 500	-254 216 000
Henkilöstömenot	-114 616 342	-119 228 500	-121 296 000	-124 247 800	-127 924 400
Palvelujen ostot	-58 864 583	-63 635 000	-62 550 500	-62 715 400	-63 142 100
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 654 370	-4 683 100	-4 471 700	-4 482 400	-4 524 900
Avustukset	-7 398 764	-7 572 900	-7 742 500	-7 742 500	-7 742 500
Muut toimintamenot	-47 666 696	-49 848 300	-48 881 600	-49 742 400	-50 882 100
Toimintakate	-216 556 202	-230 795 600	-230 083 700	-234 016 800	-239 266 100
Rahoitustulot ja -menot	-4 966	0	0	0	0
Muut rahoitustulot	152	0	0	0	0
Korkomenot		0	0	0	0
Muut rahoitusmenot	-5 118	0	0	0	0
Vuosikate	-216 561 168	-230 795 600	-230 083 700	-234 016 800	-239 266 100
Poistot ja arvonalentumiset	-2 302 797	-2 164 100	-1 242 200	-777 500	-701 400
Tilikauden tulos	-218 863 965	-232 959 700	-231 325 900	-234 794 300	-239 967 500

*Tilinpäätöksen (TP) 2024 ja voimassa olevan talousarvion (KS+LTA:t) 2025 taloustiedot esitetään 1.6.2025 voimaan tulleen organisaation mukaisena ja ne ovat osittain laskennallinen arvio.

Toiminnan kuvaus

Sivistyksen palvelualue vastaa opetus-, kasvatusta-, nuorisotoimen sekä kirjasto- ja tietopalvelujen järjestämisestä ja kehittämisestä. Palvelualueen vastuulla on myös sivistyspalveluiden seudullinen kehittäminen. Palvelualueeseen kuuluvat perusopetuksen, varhaiskasvatuksen, nuorisopalveluiden ja kirjasto- ja tietopalveluiden vastuualueet sekä Wellamo-opiston vastuualue. Talousarviossa palvelualueeseen sisältyy sivistyspalveluiden seudullisen kehittämisen yksikkö. Palvelualueen päätöksentekueliminä toimivat sivistyslautakunta ja Wellamo-opiston johtokunta.

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Taloussuunnitelmakauden haasteena on kireä kaupungin taloustilanne ja sen vaikutuksena käytettävissä olevien määrärahojen väheneminen. Säästötoimet tulevat laskemaan kaupungin sivistyspalveluiden laatua. Ne pyritään kuitenkin priorisoimaan niin, että ne eivät merkittävästi vahingoita lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämistä eivätkä kaupungin elinvoiman tukemista.

Toiminnan suunnittelussa huomioidaan hallitusohjelmaan kirjatut kehittämistoimenpiteet sekä toimintaa ohjaavat valtakunnalliset määräykset ja suositukset.

Merkittävimpiä kehittämistoimenpiteitä ovat lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen sekä oppimisen tuen ja kasvun tukeminen, nuorten tukipalveluihin panostaminen, heikossa työmarkkina-asemassa ja/tai elämäntilanteessa olevien nuorten tukeminen sekä oppivelvollisuuden valvonta, ohjaus ja tukeminen.

Oppimisen tuen uudistus esiopetuksessa ja perusopetuksessa aiheuttaa muutoksia henkilöstömitoituksessa.

Wellamo-opiston toiminta tukee kaikenikäisten kuntalaisten hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämistä. Painopistealueena huomioidaan monimuotoinen ikääntyminen.

Mittavat päiväkotij- ja koulurakentamisen investointitarpeet ovat loppusuoralla. Varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja nuorisopalveluissa palveluverkkotarkastelu on jatkuva ja se on kytketty osaksi vuosittaista toimintaa. Palveluverkkosuunnitelmaa päivitetään muutostarpeiden mukaisesti. Kirjasto- ja tietopalveluissa on tulossa vuosien 2026–2027 aikana tilamuutoksia.

Valtuustopöytäkirjan 2025–2029 mukaisesti sivistyspalveluissa toteutetaan Hyvinvoivien lasten ja nuorten kaupunki -kärkihanketta.

Henkilöstösuunnitelma

Henkilötyövuosia suunnitellaan 51 vähemmän vuodelle 2026 kuin on varattu vuoden 2025 käyttösuunnitelmassa. Vuosille 2027-2028 suunnitellaan vähemmän henkilötyövuosia kuin vuodelle 2026. Vähennykset kohdistuvat muihin yksiköihin paitsi nuorisopalveluihin.

Henkilöstösuunnitelma (palkalliset henkilötyövuodet)	TP 2024*	KS+LTA:t 2025*	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Sivistyksen palvelualue	2 317	2 356	2 305	2 296	2 293

*Tilinpäätöksen (TP) 2024 ja voimassa olevan talousarvion (KS+LTA:t) 2025 henkilöstösuunnitelma esitetään 1.6.2025 voimaan tulleen organisaation mukaisena ja ne ovat osittain laskennallinen arvio.

1.1. Sivistyksen yhteiset

Sitovuus toimintakate	TP 2024*	KS+LTA:t 2025*	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatulot	4 221 350	3 832 700	2 624 000	2 625 000	2 626 000
Toimintamenot	-6 111 400	-6 289 700	-5 143 300	-6 059 000	-7 264 400
Toimintakate	-1 890 050	-2 457 000	-2 519 300	-3 434 000	-4 638 400

*Tilinpäätöksen (TP) 2024 ja voimassa olevan talousarvion (KS+LTA:t) 2025 taloustiedot esitetään 1.6.2025 voimaan tulleen organisaation mukaisena ja ne ovat osittain laskennallinen arvio.

Toiminnan kuvaus

Sivistyksen yhteisiin kustannuksiin sisältyy määrärahavaraukset sivistyslautakunnalle, keskitettyihin menoihin, palvelualueen ulkoista rahoitusta saaville hankkeille sekä sivistystoimen seudulliseen kehittämiseen. Sivistyspalveluiden seudullisen kehittämisyksikön vastuulla on alueellinen sivistyspalvelujen kehittämisen koordinointi ja kuntien sivistystoimijoiden verkostoyhteistyön ylläpitäminen. Sivistyspalvelujen seudullisella kehittämisellä tähdätään Päijät-Hämeen alueen kilpailuaseman vahvistamiseen suhteessa muihin alueisiin.

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Merkittävin osa sivistyksen yhteiset määrärahoista ja tuloarvioista muodostuu sivistyksen palvelualueen ulkoista rahoitusta saavista projekteista. Projekteja rahoitetaan erikseen haettavilla valtionavustuksilla ja ne on kohdistettu tiettyyn käyttötarkoitukseen. Erityisperusteisten valtionavustusten määrä ja kohdistuminen vaihtelevat vuosittain ja niihin vaikuttavat valtion hallituksen linjaukset ja päätökset.

Toiminnan painopistealueet

Päijät-Hämeen kuntien johtavat sivistyspalveluiden viranhaltijat kokoontuvat säännöllisesti kuukausittain kaikkia kuntia koskevien yhteisten asioiden äärelle. Valtion erityisavustuksilla (OPH ja AVI) toteutettavia kehittämishankkeita ovat Turvallinen koulu-päivä Päijät-Hämeessä - kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy sekä niihin puuttuminen perusopetuksessa ja nuorisotyön seudullisen koordinaation kehittäminen Päijät-Hämeessä. Yhteistyö lasten, nuorten ja perheiden palveluissa Päijät-Hämeen hyvinvointi-alueen kanssa jatkuu olemassa olevissa yhteistyörakenteissa.

Toimintaa kuvaava mittari	TP 2024	KS+LTA:t 2025	TA 2026
Talous:			
Toimintamenot/asukas	51 €	52 €	43 €
Toimintakate/asukas	16 €	20 €	21 €

1.2. Varhaiskasvatuspalvelut, perusopetuspalvelut, nuorisopalvelut, kirjasto- ja tietopalvelut yhteensä

Sitovuus tuloarvio ja määräraha	TP 2024	KS+LTA:t 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatulot	10 096 611	9 056 400	10 884 300	10 925 000	10 946 600
Toimintamenot	-221 895 146	-234 016 800	-235 525 800	-238 568 200	-242 544 400
Toimintakate	-211 798 535	-224 960 400	-224 641 500	-227 643 200	-231 597 800

Toiminnan kuvaus

Varhaiskasvatuspalvelut vastuualue vastaa lasten hyvinvoinnin edistämisestä, varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen järjestämisestä, kasvatuksen alueellisen yhteistyön ja tukipalvelujen kehittämisestä ja koordinoinnista, yksityisen varhaiskasvatuksen valvonnasta, yksityisen varhaiskasvatuksen ja lasten kotihoidon tuista sekä palvelusetelistä.

Perusopetuspalvelut vastuualue vastaa perusopetuksen sekä perusopetukseen valmistavan opetuksen järjestämisestä, osaltaan esiopetuksesta ja koululaisten iltapäivätoiminnasta sekä kirjoillaan olevien oppilaiden oppivelvollisuuden ohjauksesta ja valvonnasta. Uutena toimintana perusopetuksessa on käynnistynyt englanninkielinen opintopolku. Lisäksi perusopetus koordinoi varhaiskasvatuksen, perusopetuksen sekä nuorisopalveluiden yhteistä hyvinvointityötä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Nuorisopalvelut vastuualue vastaa lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisestä, nuorten hyvinvoinnin edistämisestä yhteisöllisellä sekä yksilöllisellä tuella ja toiminnalla. Vastuualue vastaa myös palvelukokonaisuudesta, joka muodostuu alueellisista nuorisopalveluista, osallisuuden ja kansalaistoiminnan tukemisesta, nuorten tukipalveluista sekä nuorisopoliittisista ja nuorten kasvu- ja elinoloihin liittyvistä tehtävistä. Lisäksi vastuualue vastaa asuinkunnan oppivelvollisuuden ohjauksesta ja valvonnasta.

Kirjasto- ja tietopalvelut vastuualue tukee kirjastolain tavoitteiden mukaisesti kuntalaisten tasa-arvoisia mahdollisuuksia tietoon ja sivistykseen, kirjallisuuden, musiikin ja kulttuurin harrastamiseen sekä tietoyhteiskuntataitojen ylläpitoon ja kehittämiseen. Lisäksi vastuualue vastaa maakunnallisesta palveluyhteistyöstä sekä lakisääteisestä alueellisesta kehittämisestä Päijät-Hämeen, Kanta-Hämeen, Kymenlaakson ja Etelä-Karjan alueella valtion rahoituksella.

Varhaiskasvatuspalvelut, perusopetuspalvelut, nuorisopalvelut ja kirjasto- ja tietopalvelut vastuualueet vastaavat lisäksi kukin oman vastuualueensa palvelujen ja ydinprosessien kehittämisestä ja koordinoinnista sekä viestintä- ja markkinointiyhteistyöstä.

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Vuoden 2026 toiminnan suunnittelussa ja kehittämistyössä keskitytään Lahden kaupungin strategian ja kärkihjelmien tavoitteiden toteuttamiseen, hyvinvoinnin edistämiseen sekä kasvun ja oppimisen tukemiseen erityisesti toimeenpanemalla lakisääteinen oppimisen tuen uudistus esi- ja perusopetuksessa. Suunnittelussa ja toiminnassa huomioidaan myös muut toimintaa ohjaavat valtakunnalliset määräykset ja suositukset.

Palveluverkkosuunnitelma ohjaa sivistyksen palvelualueen ja Lahden Tilakeskuksen pitkän aikavälin suunnittelua ja yhteistyötä. Palveluverkon jatkuvassa tarkastelussa havaitut muutostarpeet ja -mahdollisuudet huomioidaan talousarvioon sisältyvässä investointiohjelmassa sekä toimintayksikkökohtaisissa erillispäätöksissä. Taloussuunnittelukaudella valmistuu muutamia varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja nuorisopalvelujen toimitiloja. Uusien tilojen valmistuminen mahdollistaa väliaikaisten vuokratilojen vähentämisen taloussuunnittelukauden aikana.

Varhaiskasvatus- ja perusopetusikäisten lasten määrä on ennusteiden mukaan laskeva taloussuunnitelmakaudella. Lasten ja nuorten määrän väheneminen vaikuttaa palvelutarpeeseen ja henkilöstömäärään 2030-lukua lähestyttäessä.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen tarve on pysynyt vuosien 2024 ja 2025 tasolla, mikä on edellyttänyt väliaikaisten valmistavan opetuksen opetusryhmien toiminnan jatkamista. Valmistavan opetuksen lisääntyneen tarpeen ennakoidaan jatkuvan edelleen vuonna 2026.

Talousarviossa huomioidaan uudistetun talousohjelman vaikutukset ja toimenpiteet. Päiväkotien, koulujen ja nuorisotilojen vuokratilakustannusten muutokset sekä esi- ja perusopetuksen oppimisen tuen lisäkustannukset on huomioitu talousarvion laadinnassa ja sisällytetty talousarviokehikseen.

Kirjasto- ja tietopalveluissa on tulossa vuosien 2026–2027 aikana tilamuutoksia. Ahtialan kirjasto siirtyy Myllypohjan monitoimitaloon talon valmistuttua 2026. Lisäksi Launeen kirjaston toiminta päättyy vuoden 2026 alussa. Mukkulan kirjasto toimii tällä hetkellä väistötilassa ja sen tuleva sijainti on toistaiseksi auki.

Toiminnan painopistealueet

Lahden kaupungin strategia, kärkihjelmat sekä hyvinvointisuunnitelma ohjaavat vastuualueiden yhteistä toiminnan kehittämistyötä. Tavoitteet ja toimenpiteet huomioidaan vastuualueiden toiminnassa sekä talousarvion käyttösuunnitelman toiminnallisissa tavoitteissa. Kirjaston toimintaa ohjaavat kirjastolain tavoitteet.

Vuonna 2026 palvelualueella jatketaan edelleen hyvinvointia edistäviä toimenpiteitä. Hyvinvointiyhteistyön kehittämistä jatketaan yhdessä Päijät-Hämeen hyvinvointialueen kanssa. Varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja nuorisopalvelujen toimijat järjestävät yhdessä hyvinvointialueen toimijoiden kanssa varhaista, oikea-aikaista ja yksilöllistä sekä yhteisöllistä tukea lapsille, nuorille ja perheille. Lisäksi vahvistetaan moniammatillisen yhteistyön toteutumista.

Varhaiskasvatuspalvelut

Varhaiskasvatuspalvelut -vastuualueen tehtävänä on vastata varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen järjestämisestä, yksityisen varhaiskasvatuksen valvonnasta, yksityisen varhaiskasvatuksen ja lasten kotihoidon tuista sekä yksityisen varhaiskasvatuksen palvelusetelistä.

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito ja avoin varhaiskasvatustoiminta. Kaupunki huolehtii siitä, että varhaiskasvatusta on saatavissa lasten ja perheiden tarpeen mukaisesti.

Varhaiskasvatuspalvelujen toiminta-ajatuksena on tarjota lahtelaisille lapsiperheille laadukasta varhaiskasvatusta ja esiopetusta perheiden tarpeita vastaavasti. Lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi turvataan huomioiden lapsen yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet sekä toiminnassa että oppimisympäristön rakentamisessa. Toiminta perustuu lasten, vanhempien ja henkilökunnan väliseen avoimeen vuorovaikutukseen, jossa otetaan huomioon vanhempien ja henkilökunnan erilaiset roolit kasvatajina.

Lakisääteinen varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen järjestäminen on yhteydessä alle kouluikäisten lasten määrän kehitykseen sekä vanhempien tekemiin valintoihin. Laissa säädetään subjektiivisesta oikeudesta saada varhaiskasvatuspaikka neljän kauden sisällä hakemuksen jättämisestä tai kahden viikon sisällä hakemuksen jättämisestä, jos kyseessä on ennakoimaton opiskelun tai työn aloittaminen. Opiskelun tai työn perusteella vanhemmilla on myös oikeus ilt-, viikonloppu- tai vuorohoitopaikkaan.

Varhaiskasvatuspaikkojen määrää tarkasteltaessa reunaehtona on lakisääteisen veloitteen täyttyminen. Toimintaympäristön kehitys viittaa valtakunnallisen kehityksen mukaan syntyvyyden alenemiseen. Lisäksi alle kouluikäisten lasten määrään vaikuttaa myös lapsiperheiden muuttokehitys Lahteen. Varhaiskasvatuksen kysyntään vaikuttavat lasten määrän kehityksen lisäksi vanhempien valinnat. Vanhemmilla on lastensa ensisijainen kasvatusoikeus ja -vastuu, ja yhteiskunnan tarjoamat varhaiskasvatuspalvelut tukevat lapsen kotikasvatusta. Varhaiskasvatukseen hakeutumiseen vaikuttavat monet yhteiskunnalliset sekä perheiden elämäntilanteisiin liittyvät tarpeet ja arvot sekä hoitomuodoista perheelle aiheutuvat kustannukset. Esimerkiksi talous- ja työllisyystilanteella on vaikutusta varhaiskasvatuksen kysyntään. Koko ikäluokka ei käytä varhaiskasvatuspalveluja, joten vanhempien valinnat ratkaisevat todellisen palvelujen tarpeen. Vanhempien valinnat vaikuttavat myös palvelurakenteeseen sekä siitä aiheutuviin kustannuksiin. Valinnan mahdollisuuksina päiväkotien rinnalla tuodaan vaihtoehtoina esiin perhepäivähoito, avoin varhaiskasvatus, yksityinen varhaiskasvatus ja kotihoito.

Valtakunnallisesti on pyritty varhaiskasvatuksen osallistumisasteen lisäämiseen, ja sen on arvioitu lisäävän kysyntää myös Lahdessa. Varhaiskasvatusmaksuja on alennettu valtakunnallisesti lainsäädännöllä. Lahti osallistui vuosina 2019–2021 viisivuotisten lasten maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeiluun, ja lisäksi Lahti osallistui vuosina 2021–2024 valtakunnalliseen kaksivuotisen esiopetuksen kokeiluun. Valtuustopöytäkirjan mukaisesti tavoitteena on edelleen varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostaminen ja oppimisen ja hyvinvoinnin tuen sekä varhaiskasvatuksen saatavuuden ja riittävyyden varmistaminen.

Palveluverkkosuunnitelman osalta investointitarvetta ovat ylläpitäneet päiväkotien vanhennevat ja peruskorjausta tarvitsevat tilat, käytössä olevat väistötilat sekä perhepäivähoitopaikkojen väheneminen. Huolimatta tehdyistä investoinneista uusia päiväkoteja on tullut elinkaarensa loppuun. Samalla kun luovutaan käytöstä pois jäävistä yksiköistä, palveluverkkosuunnitelman mukaisesti peruskorjataan tai uudisrakennetaan palveluverkossa säilyviä yksiköitä. Avoimen varhaiskasvatuksen sekä vuorohoidon palvelurakenteesta on tehty päätökset vuonna 2024. Vuonna 2025 jätettiin pois käytöstä huonokuntoisia kiinteistöjä ja lisättiin esiopetusryhmien määrää koulujen tiloissa.

Vuosina 2026–2027 valmistuvat hyväksytyt hankesuunnitelmat mukaisesti Myllypohjan monitoimitalo, joka korvaa Alasen järven päiväkodin käytöstä pois jääviä toimipisteitä sekä Kaarikadun, Hennala-Launeen sekä Paavolan päiväkotien uudisrakennukset, jotka korvaavat nykyisin käytössä olevat väistötilat tai käytöstä pois jäävän toimipisteen. Samalla vuonna 2026 yhdistetään hallinnollisesti Hennalan ja Launeen päiväkodit Hennalan päiväkodiksi. Asemantaustan, Ruoriniemen ja Herrasmannin päiväkodit siirtyvät väistötiloihin.

Oppimisen tuen uudistus esiopetuksessa sekä valtakunnallisesti vähentynyt hankerahoitus aiheuttaa kustannuspainetta lasten oppimisen ja hyvinvoinnin tukemiseen ja vuonna 2030 lainsäädäntöön tulevaan muutokseen varhaiskasvatuksen henkilöstömitoituksesta varaudutaan ennakoiden.

Perusopetuspalvelut

Perusopetuksessa jatketaan opetussuunnitelman mukaisen toimintakulttuurin kehittämistyötä. Perusopetuksen toimintaa ja prosesseja kehitetään hallitusohjelman, kaupunkistrategian ja kärkihjelmien, perusopetuksen kehittämissuunnitelman sekä hyvinvointisuunnitelman mukaisesti. Perusopetuksen kehittämisohjelmaa toteutetaan ja toimintakulttuuria kehitetään täydennyskoulutuksin, jaettua johtajuutta vahvistamalla sekä kehittäjäopettajaverkoston tuella. Kehittämisen resursseja vahvistetaan hankerahoituksin. Kehittämistyön osa-alueita ovat talous ja johtaminen, opetussuunnitelman mukainen toiminta, oppimisen tuen ja opiskeluhuollon toteuttaminen sekä opetuksen oppimisympäristöt ja digitalisaatio.

Perusopetuslain muutos on uudistanut oppimisen tukea esi- ja perusopetuksessa 1.8.2025 alkaen. Tavoitteena on selkeyttää oppimisen tukea ja yhtenäistää oppimisen tuen jatkumo esiopetuksesta toiselle asteelle. Keskeisenä lähtökohtana on siirtää tuen painopistettä varhaiseen ja oikea-aikaiseen tukemiseen. Uudistus muuttaa merkittävästi myös koulujen toimintakulttuuria.

Harrastamisen Lahden malli ja Koulun kerhotoiminta -hankkeilla edistetään yhteistyössä nuorisopalveluiden kanssa perusopetusikäisten lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksia. MOVE! -hankkeessa edistetään toimenpiteitä ja yhteistyön rakenteiden luontia peruskouluikäisten liikkumisen ja fyysisen toimintakyvyn edistämiseksi. Lisäksi tiivistetään yhteistyöprosesseja liikunnallisen toimintakulttuurin edistämiseksi perusopetuksessa liikuntapalveluiden ja kouluterveydenhuollon kanssa. Koulutuksellisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen hankkeen avustus kohdennetaan positiivisen erityiskohtelun periaatteita noudattaen.

Lahden kaupunki osallistuu valtakunnalliseen oppimisen digitaalisen ekosysteemin ja oppijan palvelukokonaisuuden kehittämiseen DigiOne-hankkeessa. Vuonna 2026 perusopetuksessa otetaan käyttöön DigiOne-palvelualusta. Käyttöönotto edellyttää mittavia kehittämistoimenpiteitä perusopetuksen prosesseissa sekä toimintakulttuurissa.

Nuorisopalvelut

Nuorisopalveluiden toiminnoissa ja palveluissa panostetaan erilaisiin nuorten tukipalveluihin, eriarvoistumista ehkäiseviin toimenpiteisiin, nuorten osallisuuteen sekä alueelliseen nuorisotyöhön.

Heikossa työmarkkina-asemassa ja/tai elämäntilanteessa olevien nuorten tukena toimivat nuorten työ- ja valmennuspalvelut, etsivä- ja jalkautuva nuorisotyö sekä nuorten psykososiaaliset palvelut. Nuorisopalvelut hoitaa myös kotikunnan oppivelvollisuuden valvontaa, ohjausta ja tukea. Kolmella suuralueella (pohjoinen, etelä ja itä) toteutetaan alueellista nuorisotyötä (mm. nuorisotilatoiminnot, koulunuorisotyö ja erilaiset harrastetoiminnot) sekä tehdään tiivistä yhteistyötä eri palveluyksiköiden ja muiden toimijoiden kanssa.

Vuoden 2026 talousarvio sisältää erittäin tarpeelliseksi osoittautuneen jengityön vakinaistamisen osaksi nuorisopalveluiden palvelukokonaisuutta. Säästöjä toteutetaan tarvike- ja palveluhankintoja vähentämällä ja määräaikaista tai vapautuvia tehtäviä kriittisesti tarkastellen.

Nuorisopalvelujen osallistuja- ja asiakasmäärätavoite on 250 000 vuonna 2026.

Kirjasto- ja tietopalvelut

Kirjasto- ja tietopalveluissa edistetään ja tuetaan kirjastolain mukaisesti kuntalaisen hyvinvointia, osaamista ja osallisuutta. Yksikössä tarjotaan sisältö-, mediakasvatus-, asiakas- ja tapahtumapalveluja sekä tiloja ja toimintaympäristöjä myös omatoimikäyttöön asukkaiden opiskeluun, työskentelyyn ja vapaa-aikaan. Kaikenikäisten lukutaitojen tukeminen ja kehittäminen ovat kirjastotyön ytimessä.

Kuntalaisten digitaitojen tukeminen näkyy vahvasti kirjaston tuottamissa palveluissa. Kirjastot luovat kuntalaisille väyliä vaikuttamiseen ja osallistumiseen ja toimivat yhteiskunnallisen keskustelun kohtaamispaikkoina. Kirjastojen monimuotoisista palveluista viestitään aktiivisesti eri käyttäjäryhmiä tavoittaen. Kirjasto toimii aktiivisesti kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi ja tekee yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Vuoden 2026 painopisteinä ovat kirjastojen hyvinvointivaikutusten mittaamiseen keskittyvä hanke, Lahden kirjastojen 150-vuotisjuhlavuosi sekä Myllypohjan kirjaston avautuminen ja pääkirjaston peruskorjauksen suunnittelu. Myös Launeen kirjaston toiminnan lakkaamisella vuoden 2026 alussa on vaikutuksia palveluihin.

Toimintaa kuvaava mittari	TP 2024	KS+LTA:t 2025	TA 2026
Varhaiskasvatuspalvelut			
Talous:			
Toimintamenot/asukas	684 €	723 €	726 €
Vaikuttavuus:			
Asiakastyytyväisyyskyselyn tulokset	9	9	9
Perusopetus			
Talous:			
Toimintamenot/asukas	1 035 €	1 084 €	1 092 €
Toimintamenot/oppilas	12 170 €	12 708 €	13 072 €
Nuorisopalvelut			
Talous:			
Toimintamenot/asukas	58 €	64 €	64 €
Toimintakate/asukas	53 €	58 €	59 €
Vaikuttavuus:			
Asiakastyytyväisyyskyselyn tulokset	4,5	4,2	4,2
Kirjasto- ja tietopalvelut			
Talous:			
Toimintamenot/asukas	63 €	68 €	66 €
Vaikuttavuus:			
Asiakaskäynnit/asukas	7,89	8	8

1.3. Wellamo-opisto

Sitovuus toimintakate	TP 2024	KS+LTA:t 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatulot	1 326 591	1 283 100	1 350 300	1 363 700	1 377 300
Toimintamenot	-4 194 209	-4 661 300	-4 273 200	-4 303 300	-4 407 200
Toimintakate	-2 867 617	-3 378 200	-2 922 900	-2 939 600	-3 029 900

Toiminnan kuvaus

Wellamo-opisto vastaa toiminta-alueensa asukkaiden omaehtoiisiin koulutustarpeisiin perustuvan yleissivistävän koulutuksen järjestämisestä eri elämänvaiheissa sekä musiikin ja kuvataiteen taiteen perusopetuksesta. Palveluyksikkö toimii sivistyslautakunnan alaisuudessa ja lisäksi sillä on seudullinen johtokunta. Taide- ja muotoilukoulu Taika kuuluu Wellamo-opistoon.

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Wellamo-opiston toimialueena on Lahden lisäksi Asikkala, Hollola, Kärkölä, Myrskylä, Orimattila ja Padasjoki. Opiston toimisto ja Lahden pääopetuspaikat ovat Paavolan kampuksella.

Toiminnan painopistealueet

Wellamo-opisto järjestää toiminta-alueen asukkaiden tarpeisiin perustuvaa yleissivistävää koulutusta, joka antaa elämän eri vaiheissa tilaisuuden omaehtoiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen monipuolisesti eri aineissa. Opisto antaa opetusta taito- ja taideaineissa, kielissä, liikunnassa, tietotekniikassa ja yhteiskunnallisissa aineissa. Opisto tarjoaa mahdollisuuden taiteen perusopetuksen yleisen ja laajan oppimäärän opiskeluun riippuen ainealueesta. Opisto järjestää myös osallistavaa aktiivointitoimintaa erilaisissa oppimisympäristöissä sekä antaa seudullisesti digineuvontaa.

Wellamo-opiston toiminnoissa palveluissa huomioidaan monimuotoinen ikääntyminen. Samoin tuemme kaikenikäisten liikunnallisen elämäntavan edistämistä ja toteutamme tavoitteellisia opintopistekursseja, verkko- ja hybridikursseja sekä maksutonta toimintaa talousarvion puitteissa. Opiston toiminta tukee kuntalaisten hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämistä. Opiston henkilöstön pedagogisena kehittämisen kohteena on palvelujen jatkuva kehittäminen ja keskinäinen osaamisen jakaminen.

Taide- ja muotoilukoulu Taikassa annetaan ainoana oppilaitoksena Päijät-Hämeessä laajaa kuvataiteen taiteen perusopetusta lapsille ja nuorille. Opetuksen tavoitteena on tutustuttaa oppilaat visuaalisten ja muotoilun alojen käsitteistöihin, tekniikoihin ja materiaaleihin.

Toimintaa kuvaava mittari	TP 2024	KS+LTA:t 2025	TA 2026
Wellamo-opisto			
Talous:			
Toimintamenot/asukas	35 €	39 €	35 €
Toimintakate/asukas	24 €	28 €	24 €
Vaikuttavuus:			
Asiakastyytyväisyyskyselyn tulokset	4,4	4,4	4,0

LIITE 1: Toiminnan tunnusluvut

Sivistyksen palvelualue	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Varhaiskasvatuspalvelut					
Alle kouluikäisten lasten lukumäärä	6700	6 700	6 500	6500	6500
- varhaiskasvatuksessa/esiopetuksessa	3600	3 600	3 500	3500	3500
- yksityisessä varhaiskasvatuksessa	1700	1 700	1 600	1600	1600
- kotihoidon tuella	800	800	700	700	700
Perusopetus					
Oppilasmäärä	10 260	10 300	10 100	9 900	9 800
Vuosiviikkotunnit (kpl)	18 000	17 800	18 400	18 000	17 800
Vuosiviikkotunnit/oppilas (kpl)	1,75	1,73	1,82	1,82	1,82
Nuorisopalvelut					
Osallistuja- ja asiakasmäärä	267 520	250 000	250 000	250 000	250 000
Asiakaspalautteen keskiarvo	4,5	4,2	4,2	4,2	4,2
Erytistettyjen nuorten lukumäärä	830	680	720	720	720
Erytistettyjen nuorten asiakastytytyväisyys	4,7	4,3	4,3	4,3	4,3
Työ- ja valmennuspalveluja käyttävien nuorten lukumäärä	214	250	250	250	250
- nuorten sijoittumis-%	66	50	50	50	50
Kirjasto- ja tietopalvelut					
Kävijämäärä	952 809	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Lainaukset/asukas (kpl)	15,53	16	16	16	16
Kirjaston toimintaan osallistuvat	17 194	17 500	17 500	17 500	17 500
Wellamo-opisto					
Tuntimäärä	48 570	47 000	46 000	46 000	46 000

LIITE 2: Investointiosa

Investointisuunnitelmat valmistellaan ja esitetään viiden vuoden ajalta. Sivistyksen palvelualueen taloussuunnitelmavuosien 2026–2028 bruttoinvestoinnit ovat yhteensä 3,6 milj. euroa.

Irtain omaisuus

Irtaimen omaisuuden sitovuus on investointisuunnitelman menot kaupunkitasoisesti. Yksikön esityksessä on arvio toteutettavista irtaimen omaisuuden investoinneista. Määrärahan kohdentamista yksiköille voidaan tarkastella talousarviovuoden aikana kaupunginvaltuuston myöntämän kokonaismäärärahan puitteissa.

1 000 euroa		TP 2024*	KS+LTA:t 2025*	TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029	TS 2030
Irtain omaisuus	tulot	48						
Lahden kaupunki	menot	-4 635	-4 145	-4 700	-4 270	-4 010	-4 010	-4 395
Sivistyksen palv. alue	menot	-1 100	-750	-1 650	-1 100	-800	-1 000	-1 380

*Sivistyksen palvelualueen tilinpäätöksen (TP) 2024 ja voimassa olevan talousarvion (KS+LTA:t) 2025 irtaimen omaisuuden investoinnit esitetään 1.6.2025 voimaan tulleen organisaation mukaisena ja ne ovat osittain laskennallinen arvio.

1 000 euroa		TP 2024*	KS+LTA:t 2025*	TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029	TS 2030
Tulot		0	0	0	0	0	0	0
Menot		-1 100	-750	-1 650	-1 100	-800	-1 000	-1 380
Netto		-1 100	-750	-1 650	-1 100	-800	-1 000	-1 380

*Sivistyksen palvelualueen tilinpäätöksen (TP) 2024 ja voimassa olevan talousarvion (KS+LTA:t) 2025 irtaimen omaisuuden investoinnit esitetään 1.6.2025 voimaan tulleen organisaation mukaisena ja ne ovat osittain laskennallinen arvio.

Kohteet	TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029	TS 2030
Sivistyksen palvelualue (ilman taseyksikköä)					
Perusopetus	-750	-600	0	0	-380
Varhaiskasvatus	-500	-500	-500	-500	-500
Nuorisopalvelut	-50	0	0	0	0
Wellamo-opisto	0	0	0	0	0
Kirjasto- ja tietopalvelut	-350	0	-300	-500	-500